

Tjänsteutlåtande
Datum 2017-03-20
Diarienummer HS 2016-00094

Västra Götalandsregionen
Koncernkontoret
Handläggare: Malin Camper
Telefon: 070-0816991
E-post: malin.camper@vgregion.se

Till hälso- och sjukvårdsstyrelsen

Regionuppdrag till följd av uppdatering av Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende

Förslag till beslut

1. Hälso- och sjukvårdsstyrelsen godkänner regionuppdrag med tillhörande handlingsplan för vård och stöd vid missbruk och beroende.
2. Hälso- och sjukvårdsdirektören får i uppdrag att årligen följa upp arbetet med genomförandet av de insatser och åtgärder som föreslås.

Sammanfattning av ärendet

Socialstyrelsen har i april 2015 publicerat reviderade nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende.

En kartläggning har genomförts av hur Västra Götalandsregionens verksamheter förhåller sig till de rekommendationer inom området som Socialstyrelsen anger, samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra regionens missbruk- och beroendevård med särskilt fokus på jämlik vård samt vilka konsekvenser åtgärderna får.

Regionuppdraget innehåller följande rekommendationer:

- Kraftfulla åtgärder och insatser när det gäller utbildning, fortbildning, långsiktig kompetensutveckling och personalförstärkning.
- Styrdokument som beskriver insatser samt ansvarsfördelning mellan vårdnivåer.
- Förändringar inom provtagningsområdet för införande av nya test och utmönstring av icke-prioriterade tester.
- Utvecklingsinsatser för att utveckla missbruk- och beroendevården tillsammans med kommunerna för en effektiv och sömlös vårdkedja för att personer med missbruks och beroende ska få jämlik vård och bättre tillgång till rekommenderade metoder.

För att hålla detta samman föreslås en projektledare.

Fördjupad beskrivning av ärendet

De reviderade nationella riktlinjerna är gemensamma för socialtjänsten och hälso- och sjukvården och har tydligt samverkansfokus eftersom ansvaret för missbruk och beroendevård åligger både landsting och kommun. Riktlinjerna i sin helhet syftar till att stimulera användandet av vetenskapligt granskade och effektiva åtgärder samt utgör ett underlag för systematiska prioriteringar. Riktlinjerna innehåller rekommendationer inom flera områden såsom testning, bedömningsinstrument, läkemedel och psykologisk behandling. För första gången finns också rekommendationer som rör ungdomar, personer med läkemedelsberoende och personer i behov av psykosociala stödinsatser. Områdena spelberoende, dopning, tobak och riskbruk ingår inte i dessa nationella riktlinjer.

Socialstyrelsen konstaterar att det finns stora regionala skillnader, att missbruks- och beroendevård når få personer med ett beroende, att få huvudmän erbjuder få alternativa behandlingsinsatser och att användning av läkemedelsbehandling är begränsad.

Enkät till verksamheterna

En enkät till verksamheterna skickades ut under våren 2014, när remissversionen av riktlinjerna inledningsvis presenterades. På grund av låg svarsfrekvens inleddes arbetet med regionuppdraget under hösten 2015 med att ta fram en ny enkät som skickades ut till verksamheter inom primärvården, vuxenpsykiatri och barn- och ungdomspsykiatri. Svarsfrekvensen var låg även vid denna enkät, som innehöll frågor om följsamhet till riktlinjerna till verksamheterna.

Analys

De slutsatser som dras av såväl bortfall som av besvarade enkäter tyder på att följsamhet till rekommenderade insatser är låg. Det råder ett stort gap mellan de nya riktlinjerna och nuvarande vårdpraxis, även beträffande de rekommendationer kring metoder som presenterades 2007.

Patienter oavsett ålder med missbruk och beroende nås i låg grad av evidensbaserade/rekommenderade metoder, få mottagningar/enheter erbjuder alternativa behandlingsinsatser. Det kan antas att det finns inomregionala skillnader men detta är svårbedömt pga. det stora bortfallet. Sannolikt är kunskapsnivån om rekommendationerna låg. Det framkommer också att området innebär oklar ansvarsfördelning mellan vårdnivåer då flera vårdaktörer inte ser sig ha ansvar för insatser och åtgärder vid missbruk och beroende och det kan antas att patienter bollas mellan vårdgivare då ansvarsfördelningen är oklar. Det finns ett uppenbart behov av såväl utbildning, implementeringsstöd som kunskapsutveckling.

Övriga projekt som pågått i linje med regionuppdraget

Beträffande läkemedelsberoende har samtidigt med regionuppdraget ett regionalt projekt syftande till att minska ny-insättningar av bensodiazepiner pågått. Projektet har haft som tilläggsuppdrag att även se över behovet av stöd till långtidsanvändare och har i den delen valt att inkludera även analgetikaberoende

och rekommendationer för denna del av läkemedelsberoende har omhändertagits där. Beslut kring detta fattades av hälso- och sjukvårdsstyrelsen den 27 april 2016.

Finansiering

För utbildnings- och fortbildningskostnader finns avsatta medel genom hälso- och sjukvårdsstyrelsens beslut den 28 september 2016 om användning av statsbidraget kring psykisk ohälsa 2017.

Hälso- och sjukvårdsstyrelsen fattade även beslut den 28 september 2016 om att avsätta 8 mnkr av totalt 75 mnkr förstärkningsinsatser inom psykiatrin till insatser inom regionuppdrag nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende. Dessa 8 mnkr är än så länge odefinierade men beräknas täcka kostnader för projektledning och exempelvis för ökade laboratoriekostnader av att införa rekommenderade analyser inom specialistpsykiatrin.

Möjlighet att skapa integrerade verksamheter och mottagningar i samverkan med kommuner, ex. genom s.k. Mini-Maria-verksamheter för ungdomar liksom tillnyktringsverksamheter, bör utredas ytterligare och bör inkludera utredning av finansiering på lång sikt.

När det gäller kostnader inom område alkoholberoende kan en ökad användning av framför allt akamprosats och naltrexon förutses. Dessa kostnader beräknas öka successivt. Baserat på nationella beräkningar innebär detta en kostnadsökning på ca 8,5 mnkr för Västra Götalandsregionens del när det är fullt infört. Dessa läkemedel kommer att nomineras till introduktionsfinansiering via Ordnat införande

Beredning

Arbete med regionuppdrag, rapport och handlingsplan har fortgående stämts av med sektorsråden för allmänmedicin, vuxenpsykiatri och barn- och ungdomspsykiatri. Program- och prioriteringsrådet ställde sig bakom regionuppdraget vid sitt möte den 20 januari 2017.

Fackliga organisationerna har fått information enligt MBL § 19 den 13 mars 2017.

Psykiatriberedningen har behandlat ärende 2017-03-15, § 10, och föreslår att hälso- och sjukvårdsstyrelsen godkänner regionuppdrag med tillhörande handlingsplan för vård och stöd vid missbruk och beroende.

Koncernstab hälso- och sjukvård

Ann Söderström
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Anders Carlqvist
Avdelningschef kunskapsstöd

Bilagor

- Rapport: Regionuppdrag till följd av uppdatering av nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende med tillhörande dokument (handlingsplan)
- Protokollsutdrag från psykiatriberedningen 2017-03-15 , § 10

Besluten skickas till

- Enhet kunskapsstöd för psykisk hälsa för genomförande och vidarebefordran till berörda sektorsråd
- Samtliga hälso- och sjukvårdsnämnder för kännedom
- Samtliga utförarstyrelser inom hälso- och sjukvård för kännedom